Fylkesmannen i Aust-Agder

Forslag til vern av:

Udvidelse av Urdvatn naturreservat,

Åmli kommune

Høringsforslag – august 2014

Foto: Arne Heggland

HØRING AV VERNEFORSLAG FOR
UTVIDELSE AV URDVATN NATURRESERVAT I ÅMLI KOMMUNE

AUST-AGDER FYLKE

Fylkesmannen i Aust-Agder sender med dette forslag om utvidelse av Urdvatn naturreservat i Åmli kommune på offentlig høring. Verneforslaget sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

Uttalelser til verneforslaget og til endring av verneforskrift sendes skriftlig til Fylkesmannen i Aust-Agder innen fredag 3. oktober 2014.

INNLEDNING

Gjennom behandling av Stortingsmelding nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Per 2009 er ca. 1,75 % av den produktive skogen i Norge vernet og dette er langt mindre enn andre land i Europa. St.meld. nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra rapporten "Evaluering av skogvernet i Norge" (Framstad mfl. 2002).

Frivillig vern ble i meldingen trukket fram som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge. Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Miljøvern-myndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering vil være aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet skal det gjennomføres forhandlinger med grunneier om avgrensing, verneforskrifter og økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.06.2009.

Bevilgningen for 2014 har økt betydelig og midlene skal gi grunnlag for opprettelse av flere verneområder i løpet av 2014. Arbeidet omfatter både frivillig vern og vern av offentlig eid grunn (Statskog og OVF).

VERNEFORM

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37.

NATURFAGLIGE REGISTRERINGER

Utvidelse av Urdvatn naturreservat er beskrevet i frivillig-vern rapport publisert i skogdatabasen NARIN (http://www.borchbio.no/narin/) i 2011. Arne Heggland har stått for feltarbeid og rapportering.

I rapporten beskrives naturgrunnlag, vegetasjon, skogstruktur og påvirkning, og det gis beskrivelse, avgrensning og verdivurdering av kjerneområder. Samlet verdi for området gis med utgangspunkt i vurdering av en rekke kriterier som urørthet, død ved, forekomst av gamle trær, variasjon, rikhet, arrondering og forekomst av sjeldne og trua arter.

En oppsummering av de naturfaglige registreringene gis nedenfor i dette skriv. Vurderingen om å ta det foreslåtte området videre baseres på antallet kjerneområder med sine kvaliteter, arealomfang og arrondering.

ØKONOMISK ERSTATNING

Bestemmelser om erstatning for naturreservater er gitt i naturmangfoldloven av 19.06.2009 §§ 50 og 51. Etter § 50 fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eigedom (ekspropriasjonserstatningslova). Ved anvendelsen av nevnte lov § 10 er det tidspunktet for vernevedtaket som skal legges til grunn. § 51 sier at Staten senest ett år etter at vernevedtaket ble truffet skal gi tilbud om erstatning etter § 50 til en eier eller rettighetshaver som har fremsatt skriftlig krav om dette innen fire måneder fra vernevedtaket. Videre skal skjønnet holdes etter reglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker (skjønnsprosessloven) og reglene i dette ledd, jf. § 51.

Ved frivillig vern skal det inngås avtaler med berørte grunneiere før området kan vernes, og grunneierne får utbetalt avtalt erstatning umiddelbart etter vernevedtak. Det er innført en vederlagsordning for frivillig vern som innebærer at det blir utbetalt vederlag fra avtaleinngåelse og fram til vernevedtak. Vederlaget beregnes ut fra størrelsen på erstatningen.

HVA MEDFØRER VERNET?

Ved vern av skog som naturreservater legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet impliserer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene skal kunne finne sted.

Et vern vil få konsekvenser for utnyttelsen og bruken av området. Alle tiltak som kan føre til endringer av naturmiljøet vil være forbudt. Dette betyr at ulike aktiviteter som skogsdrift, økonomisk motivert skogskjøtsel, nydyrking og lignende vil være forbudt. En del tiltak vil være søknadspliktige. I fellesskap kan en i en del tilfeller finne løsninger som gjør at tiltaket ikke kommer i konflikt med verneformålet og dermed kan tillates gjennomført. For noen av de søknadspliktige tiltakene kan det gis flerårige tillatelser.

Forskrift og restriksjonsnivå

Forholdene i reservatet og uttalelser i forbindelse med lokal og sentral høring kan innebære at det gjøres tilpasninger av verneforskriften. Det er derfor av stor betydning at høringsinstansene kommer med merknader til forskriften sett i lys av forholdene i verneområdet. Mulighet for justeringer av verneforskriften må deretter vurderes opp mot hensynet til verneformålet.

HØRING OG VIDERE PROSESS

Formålet med høringen er å kaste lys over mulige konflikter knyttet til ulike interesser som kan bli påvirket av verneplanen. Etter høringen vil høringsuttalelsene bli vurdert i forhold til konfliktgrad og mulige løsninger for området. Fylkesmannen vil så sende sin tilråding om vern av området til Miljødirektoratet, inkludert oppsummering av høringsuttalelsene og forslag til eventuelle endringer. Basert på etterfølgende anbefaling fra Miljødirektoratet vil så

Klima- og Miljødepartementet (KLD)gjøre nødvendige avklaringer med andre departement, og legge planen fram for regjeringa som avgjør endelig utfall av verneforslaget.

Vi oppfordrer til å komme med skriftlige uttalelser til forslaget til verneplanen, frist 3. okt. 2014. Adresse: *Fylkesmannen i Aust-Agder, Miljøvernavdeling v/Gry G. Engemyr, Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal* eller på e-post til postmottak@fmaa.no merket sak nr. *2008/1548* GGA.

FORSLAG TIL VERNEFORSKRIFT FOR UTVIDELSE AV URDVATN NATURRESERVAT

Forskrift om vern av Urdvatn naturreservat i Åmli kommune i Aust-Agder fylke

Fastsett ved kongeleg resolusjon ..... med heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvalting av mangfaldet i naturen (naturmangfaldlova) § 34 jf.§ 37 og § 62. Fremma av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål
Føremålet med naturreservatet er å take vare på eit godt avgrensa, stort, samanhengande og topografisk variert barskogområde med naturskogspreg som er representativt for regionen. Området har eldre bestand av gran og furu med innslag av særleg rik lauv- og blandingsskog og flekkar med edellauvskog som har særleg verdi for biologisk mangfald.

§ 2 Geografisk avgrensing
Naturreservatet gjeld følgjande gnr./bnr: 24/felles, 24/1,8, 24/2, 24/7, 26/1, 36/1,2,3,4, og 62/5,6 i Åmli kommune. Naturreservatet dekkjer eit totalareal på ca…… dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:12 500 datert Miljøverndepartementet ..... Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal festast med koordinat.

Verneforskriften med kart oppbevarast i Åmli kommune, hos Fylkesmannen i Aust-Agder, i Miljødirektoratet og i Miljøverndepartementet.

§ 3 Verneføresegner
I naturreservatet må ingen gjere noko som gjer verneverdiane i verneformålet mindre verdfulle.

I naturreservatet gjeld følgjande verneføresegner:

a) Vegetasjonen, med døde busker og trær, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller delar av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av trær og annan vegetasjon er forbode.
b) Dyrelivet, med reirplasser og hiområder, er verna mot skade, øydelegging og unødig forstyrring. Utsetting av dyr er forbode.
c) Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretningar, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftleidningar, jordkabler, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller annan form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte utføringar av forureining, henlegging av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømmande.
d) Bruk av naturreservatet til teltleirar, idrettsarrangement eller andre større arrangement er forbode.

§ 4 Generelle unntak frå verneføresegnene
Verneføresegnene i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for:

a) Sanking av bær og matsopp.
b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldande lovverk.
c) Skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk.
d) Beiting.
e) Vedlikehald av eksisterande vegar og andre anlegg, medrekna enkle traktorslep, i høve til tilstand på vernetidspunktet, jf. vernekart.
f) Brenning av bål med tørrkvist eller ved ein ber med seg inn i reservatet, i samsvar med gjeldande lovverk.

g) Merking, rydding og vedlikehald av eksisterande stiar, løyper, bruer, skilt og liknande.
h) Vedlikehald og istandsetting av bygningar på Mjåvasstøyl innafor ramma av opphavlig størrelse og form.
i) Rydding og vedlikehald av setervoller kring bygningar på Mjåvasstøyl, etter nærare avtale med forvaltningsstyremakta, jf. § 8.
j) Naudsynt vedhogst i samband med seterdrift på avgrensa område kring Mjåvasstøyl, etter nærare avtale med forvaltningsstyremakta, jf. § 8.

§ 5 Regulering av ferdsel
All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
I naturreservatet gjeld følgjande føresegner om ferdsel:
a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbode, medkreka start og landing med luftfartøy.
b) Utenom eksisterande vegar/stiar er bruk av sykkel, hest og kjerre, samt riding forbode.

§ 6 Generelle unntak frå føresegnene om ferdsel
Føresegnene om ferdsel i § 5 er ikkje til hinder for:
Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltingsoppgåver som er bestemt av forvaltingsmyndigheiten. Unntaket gjeld ikkje øvingsverksemd.
Føresegnene om ferdsel i § 5 andre ledd er ikkje til hinder for:
a) Nødvendig motorferdsel i samband med uttransport av syke og skadde bufe. Køyretøy som nyttast skal vere skånsomt mot markoverflata. Det skal gjevast melding til ansvarleg oppsyn for verneområdet i forkant av køyring.
b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikkje sett varige spor i terrenget.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsføresegner
Forvaltningsmyndigheiten kan etter søknad gje dispensasjon til:
a) Avgrensa bruk av naturreservatet for aktiviteter nemnd i § 3 d).
b) Istandsetting, vedlikehald og skjøtsel av kulturminner.
c) Tiltak i samband med forvalting av vilt og fisk.

§ 8 Generelle dispensasjonsføresegner
Forvaltningsmyndigheiten kan gjere unntak frå forskriften dersom det ikkje strir imot føremålet i vernevedtaket og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom sikkerhetsomsyn eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig, jf. naturmangfoldlova § 48.

§ 9 Skjøtsel
Forvaltningsmyndigheiten, eller den forvaltningsmyndigheiten bestemmer, kan iverksette tiltak for å oppretthalde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldlova § 47.

§ 10 Forvaltingsplan
Det kan utarbeidast forvaltingsplan med nærmare retningslinjer for forvalting av naturreservatet. Forvaltingsplanen kan innehalde nærmare retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndigheit
Miljødirektoratet fastsett kven som skal ha forvaltingsmyndigheit etter denne forskrifta.

§ 12 Ikraftsetting
Denne forskrifta trer i kraft straks.

Generelle kommentarer til verneforskriften
Under følger generelle kommentarer om hva vernet vil innebære av restriksjoner til enkelte punkter i forslag til forskrift:

Inngrep
Tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt i naturreservater. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidig eller faste), men også tiltak som drenering, kalking og gjødsling.

Fylkesmannen vil i hvert enkelt tilfelle vurdere hvilke stier som skal kunne vedlikeholdes.

Plan og bygningslovens bestemmelser gjelder i tillegg til disse bestemmelser, men det kan ikke gis tillatelse ut over det vernereglene fastsetter.

Plantelivet
Det er lagt opp til en generell plantelivsfredning, men det er gjort unntak for plukking av bær og matsopp.

Generelt vil det være et hogstforbud innenfor lokalitetene. Skjøtsel i henhold til godkjent forvaltningsplan vil være unntatt et slikt forbud.

Beiting vil fortsatt være tillatt.

Dyrelivet
Det er lagt opp til en generell fugle- og dyrelivsfredning. Det er likevel åpnet for jakt, fangst og fiske i medhold av de lovverkene som regulerer dette.

Ferdsel
Ferdsel til fots og på ski er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er ridning, bruk av hest og kjerre og bruk av sykkel forbudt utenom eksisterende veier og stier.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer vil være forbudt. Noen få telt eller en skoleklasse er ikke vurdert som større arrangementer. Det kan gis tillatelse til avgrenset bruk av reservatet i undervisningssammenheng. Eksempler på brukere vil her være lag og foreninger, universitet, skoler eller andre institusjoner.

Motorferdsel
All motorisert ferdsel er forbudt, med et generelt unntak for bruk av lett terrengkjørende beltekjøretøy for uttransport av felt hjortevilt og nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. Det kan være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelser etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneieres rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Forvaltningsplan
Verneformålet er knyttet opp til vern av alt naturlig dyre- og planteliv. Området skal i størst mulig grad sikres fri utvikling uten inngrep. Det er per i dag begrenset behov for å utarbeide en forvaltningsplan.

Forvaltning av områder innebærer også at det kan legges til rette for en kanalisert ferdsel slik at området ikke forstyrres eller slites ned.

Etter et eventuelt vedtak om vern av området som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil områdets grenser bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp informasjonstavler om gjeldende verneforskrift og avgrensning av området. Oppsynsordning for reservatet vil etableres i samarbeid med Statens Naturoppsyn Bykle.

Generelle dispensasjonsregler
Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Etter naturmangfoldloven § 48 skal det i avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunns-interesser og hensynet til verneområdet legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretakelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Forvaltningsmyndighet
Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Miljødirektoratet er delegert myndighet fra Klima- og Miljødepartementet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for områder vernet etter naturmangfoldloven.

AREAL OG PLANSTATUS
Verneforslaget omfatter ca. 16684 daa. Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt som Landbruks- Natur- og Friluftsområde (LNF-område).

SKOGBRUK
Tabellene under gir skogbruksopplysninger om ca. skogareal, tilvekst og volum for den foreslåtte utvidelse av Urdvatn naturreservat.

Utvidelse Urdvatn naturreservat	Total produktiv skog	Areal myr	Total stående volum	Stående volum på daa (gj.sn.)	Total tilvekst
16684 daa	12680 daa	1891 daa	101862 daa	8,0 m3	1722 daa

ANDRE INTERESSER

Miljøvernavdelingen er ikke kjent med at det er knyttet andre interesser til området.

VERNEPROSESSEN

Kunngjøring av verneplanen

Formell oppstart av verneplanen for utvidelse av Urdvatn naturreservat ble kunngjort i Agderposten 21.5.2014, samt i brev til grunneierne og aktuelle foreninger og lag datert 20.5.2014.

Kommentarer/merknader i etterkant av oppstartmeldingene

Følgende kommentar ble mottatt i etterkant av oppstartmeldingen:

- *Statens Vegvesen*
  Ingen merknader

Saksbehandling

Naturfaglige registreringer:	juni 2010 og oktober 2010
Forhandlinger:	gjennomført våren/sommeren 2014

Verneplanens omfang

Navn:	Utvidelse av Urdvatn naturreservat
Kommune:	Åmli
Totalareal:	16684 dekar
Areal prod. skog:	12680 dekar
Verneverdi:	**

OMRÅDEBESKRIVELSE

LOKALITET: **Utvidelse av Urdvatn naturreservat**
KOMMUNE: Åmli
FYLKE: Aust-Agder
KARTBLAD M711: 1512 I
VERNEVERDI: ** (regional verdi)
VEGETASJONSSONE: Mellomboreal
HØYDE OVER HAVET:
AREAL: ca. 16684 dekar

AVGRENSNING OG ARRONDERING

Grensene for tilbudet følger dels grense mot skog med høyere skogbrukspåvirkning (i nordvestlige deler). For det meste følger avgrensningen ikke skarpe skiller m.h.p. skogbrukspåvirkning, da fattig, høytliggende "fjellskog" fortsetter også på utsiden av det avgrensede arealet. Dette tilsier også at det er mulig å tenke seg mindre og større justeringer av forvaltningsgrensen uten at verneverdiene vil endres vesentlig; i alle fall dersom de registrerte kjerneområdene holdes innenfor forvaltningsgrensen. Dalgangen NV for Grenhaugtjønn (langs Sandliåna) deles i to av tilbudet. Den vestlige delen av denne dalen (d.v.s. den delen som ikke er tilbudt) er en del påvirket av nye hogster. Denne delen bør allikevel inkluderes i verneområdet for å sikre en naturlig og robust avgrensning der hele denne skogrike dalen innlemmes, og grensen isteden trekkes oppå den skrinne ryggen i vest; se kart.

Arealet dekker et stort skog/heiområde med en rekke større vann i de øvre deler. Gunnarslitjønn og flere småvann drenerer ned gjennom Åndrodalen. Øyvatn og Hovatn møter flere mindre sidebekker som drenerer ned i Sandliåna. En ubetydelig del av området drenerer i andre retninger. Grensene for det undersøkte området følger i ganske stor grad nedbørsfeltene til disse vassdragene, noe som er positivt for arronderingen. Området er dominert av høyereliggende skog/heiområder, og lavereliggende terreng nedover mot hovedvassdraget (Gjøv) er i liten grad inkludert. Arronderingen vurderes allikevel som god, (**)-***.

Området er svært stort, ca 10 000 daa. Det felles forvaltningsarealet, inkludert eksisterende Urdvatn NR, vil dekke ca 15 000 daa. Ut fra kriteriene for størrelse, skårer området høyt (***). Noen få verneområder/verneverdige områder i regionen overgår allikevel denne størrelsen; Vereknutane i Froland/Åmli ca 17 500 daa, Kjesfjell-Vardeheia og Gangsei i Åmli over27 000 daa og Solhomfjell i Gjerstad/Nissedal ca 23 000 daa.

Det er avgrenset 10 kjerneområder. Dette utgjør knappe 2 % av hele tilbudet. Det største kjerneområdet er ca 50 daa.

SKOGSTRUKTUR/PÅVIRKNING

Arealer med hogstpåvirkning i nyere tid finnes vest i området, i tilknytning til vestre løp av Sandlilåna. Bortsett fra disse små aralene framstår området som et stort gammelskogsområde med "naturskogspreg". Sporene etter tidligere tiders hogstpåvirkning er imidlertid synlig over alt.

Betydelig areal med blåbærgranskog er i sen optimalfalse og oppløsningsfase, og begynner å nå en tilstand med mange døde og døende trær og"glennedynamikk". Dette gjelder bl.a. Androdalen. Andre eldre granskogsområder har ennå tett tresetting hvor dannelsen av dødt trevirke ikke har kommet i gang. I de høyereliggende delene, særlig ved Øyvatn, finnes noen arealer med gammel, lavproduktiv fjellgranskog med mange (svært) gamle grantrær og bedre utviklet naturskogspreg enn andre resten av området. Men også i slike arealer er sporene etter tidligere tiders hogster lett synlig. Svært gamle grantrær ble observert også i andre deler av området (bl.a. Nofjell), nesten alltid som enkelt-trær i svært lavproduktive områder. Foruten bestand i begynnende sammenbrudd er det forholdsvis lite dødt trevirke av gran. Granskog under naturskogsdynamikk og som har hatt kontinuerlig dannelse av dødt trevirke over lang tid mangler. Sterkt nedbrutt dødt trevirke av gran ble observert helt sporadisk, og kun en håndfull grove, sterkt nedbrutte stammer ble observert. I sum må granskogen i området karakteriseres som gammelskog med varierende utviklet naturskogspreg, men med kraftig kontinuitetsbrudd og generelt få svært gamle trær.

Også furuskogen har vært hardt utnyttet i tidligere tider. P.g.a. den lange "leveringstiden" for furuskog med naturskogspreg,

er ennå furuskogen preget av svært lite dødt trevirke. I de skrinneste toppområdene er mange furuer gamle/svært gamle, men dette er kortvokste og ikke særlig grove trær. Gamle og svært grove furutrær på mer produktiv mark er en svært sjelden elementtype som kun ble observert noen få steder (kun enkelttrær). Dette sier noe om intensiteten i tidligere tiders uthogster.

I flere deler av området er det høyt innslag av osp. Noen av de lavereliggende områdene har blåbærgranskog med opp til 50 % innslag av osp. Mer overraskende er større forekomst av osp helt opp i over 560 meters høyde ved Gunnarslittjønn. Ospeskogen har formodentlig vært forynget sammen med/i forkant av det nye granbestandet etter hogstinngrep, og er flere steder begynt å nå sammenbrudd med ganske mye død ved. Noen grove og sterkt nedbrutte ospelæger ble funnet.

ARTSMANGFOLD

Floraen av karplanter er fattig. Det er kun i noen få kjerneområder det er litt rikere flora og innslag av kravfulle treslag, bl.a. barlind (VU) (se beskrivelse av vegetasjon samt kjerneområdebeskrivelser).

På død ved av gran dominerer de mest utbredte vedsoppene som hyllekjuke, rekkekjuke og rødrandkjuke. Noen få signalarter blant vedboende sopp (hovedsakelig på gran) ble dokumentert, blant annet granrustkjuke og piggbroddsopp. Rødlisteartene duftskinn og svartsonekjuke (begge NT) ble funnet noen få steder spredt i området, hyppigst ved Øyvatn i kjerneområde 8. Gammelgranskål (NT) ble kun funnet ved Øyvatn, men kan finnes i de andre områdene som også har innslag av gamle grantrær.

Floraen av vedsopp på osp virker utarmet, kun én signalart (ospehvitkjuke - NT) ble registrert. Stor ospeildkjuke er vanlig, men har liten signalverdi i regionen. Allerede i dag er sikkert ospeinnslaget viktig for faunaen av insekter i området (ikke undersøkt). På sikt, ettersom ospeskogene i Urdvatn-området når sammenbruddsfase, vil en kunne forvente langt rikere biologisk mangfold knyttet til dette treslaget.

Noen få flere relativt gamle eiker ble notert i tre av kjerneområdene (nr. 1, 4 og 5). På disse finnes vanlige vedsopp (eks. eikebroddsopp). Litt mindre frekvente arter som ruteskorpe og eikegreinkjuke (begge NT) ble funnet på hver sin eik.

De høytliggende granskogene inneholder ganske gode forekomster av lyse hengelaver. For øvrig er det bestand med eldre løvtrær (mest osp, også selje og rogn) som har de rikeste lavsamfunnene. Signalarter i lobarionsamfunnet, i hovedsak lungenever, er til dels vanlig i osperik barskog. Sannsynligvis er det langt over hundre trær med lungenever i området, kanskje flere hundre. En håndfull av de vanligste lobarionartene ble registrert, vrenger (flere arter), vanlig blåfiltlav, skrubbenever og grynfiltlav. Mest interessant er et par funn av sølvnever på selje i ganske høytliggende løvrik barskog ved Gunnarslitjønn. Dette er en forholdsvis sjelden art på disse kanter.

Lista over signal- og rødlistearter fra området er ikke lang. For granas vedkommende er skogene i Agder generelt langt fattigere på kravfulle gammelskogsindikatorer blant sopp en de mer kontinentale granskogene lengre øst, f.eks. kommunene i Midt-Telemark. Urdvatnområdet har innslag av arter som også er funnet i nærliggende områder undersøkt i forbindelse med skogvern, men de er ikke vanlige noe sted i regionen. I en regional målestokk er derfor dokumentasjonen av funga i fjellgranskogen ved Øyvatn relativt "overbevisende", og vitner om at flekker av gammel granskog kan ha beholdt kontinuerlig innslag av gamle trær og andre viktige strukturer langt tilbake.

Det undersøkte arealet har stor verdi for enkelte viltarter. Innslaget av osp legger til rette for en forholdsvis rik fuglefauna. Orrfugl og storfugl finner gode helårs leveområder her. En noe kravfull hakkespettart som tretåspett burde ha gode livsbetingelser i granskogsliene som er i oppløsningsfase, men arten ble ikke observert under befaring. Det er ikke usannsynlig at det kan ligge ett eller flere rovfuglreir innenfor grensene for det undersøkte området.

VERNEVERDIER

Det undersøkte området ved Urdvatn er representativt for de store, skrinne heiområdene i denne delen av Aust-Agder. I området finnes mye grunnlendte og svært lavproduktive barskoger - en skogtype som er vanlig i regionen og med lite potensial for biologisk mangfold. Men det er også mye areal med mer produktive skogslier, til dels med naturskogsspreg og høyt innslag av osp. Området grenser inntil Urdvatn naturreservat over en strekning på snaut 900 meter. Arronderingen av det felles arealet er ikke spesielt god, og nytt tilbudt areal framstår ikke som en naturtypemessig verdifull og naturlig forlengelse av tidligere vernet areal. Økologisk er det derfor ikke av største viktighet å sammenbinde områdene. "Urdvatn-utvidelsen" som beskrives her har en verneverdi som kan vurderes uavhengig av tilgrensende areal.

Foruten Urdvatn naturreservat er det flere nærliggende arealer som er undersøkt med tanke på vern. Et areal ved Sinevatn ligger i samme heiområde som "Urdvatn-utvidelsen" (7 og 10 km lengre NV), og er vurdert som regionalt verneverdig (** - se faktaark på nett for skogvernområder). Kjesfjell-Vardeheia ligger 5-12 km NØ for det undersøkte arealet, og er også vurdert som regionalt verneverdig (** - se Blindheim (red.) 2008). Skogbrukspåvirkningen i de to nevnte områdene virker temmelig lik påvirkningen i Urdvatn (utvidelsen), d.v.s. kraftig hogstpåvirkning på gammelt av, senest for 50-100 år siden. Hver av disse områdene har sine særtrekk; en del verdifulle rester av edelløvskog og eikeblandingsskog i Kjesfjell-Vardeheia og større friske granlier i Sinevatn. Urdvatn-utvidelsen har lite innslag av edelløvtrær, men har en del av de samme kvalitetene som Sinevatn m.h.p. fjellgranskog. Til forskjell fra de to andre områdene har Urdvatn-utvidelsen en meget stor forekomst av osp. Urdvatn ligger i et veiløst og utilgjengelig område, og er i så måte mer villmarkspreget enn de to sammenlikningsområdene. Verneverdiene i Urdvatn-området vurderes som minst like høye som Sinevatn, og på høyde med Kjesfjell-Vardeheia.

Urdvatn oppfyller i liten grad de generelle anbefalingene/kriteriene påpekt i evalueringen av dagens skogvern (Framstad et al. 2002, 2003), da mellomboreal skog dominerer. Følgende regionale kriterier (Øst-Norge, sør- og mellomboreal sone), oppfylles: boreal lauvskog (en del areal), boreal naturskog (mindre arealer). Gammel eikeblandingsskog er også relevant i forhold til sørboreal sone, men dette dekker ubetydelige arealer.

Verdikriterier som representerer villmarksområdet Urdvatn får høyeste skår (***), mens kriterier som reprsenterer økologisk kontinuitet og rikhet skårer langt lavere (*). Totalt vurderes området som verdifullt og med stort utviklingspotensial. Verdiene er fullt på høyde med andre nærliggende vernekandidater som er gitt regional verdi (**). På denne bekgrunn vurderes verneverdien som regionalt viktig **.

☐ Ondes radiant sur leur axe ou les spatialisent.